

Conversa amb Peter Singer

«Pensar èticament vol dir considerar els interessos de tots els afectats»

Josep Maria Terricabras

Nascut el 1946 a Melbourne (Austràlia), Peter Singer és actualment catedràtic de Bioètica al University Center for Human Values, de la Universitat de Princeton (EUA). Va ser president fundador de la International Association of Bioethics i, amb Helga Kuhse, va iniciar com a coeditor la revista *Bioethics*.

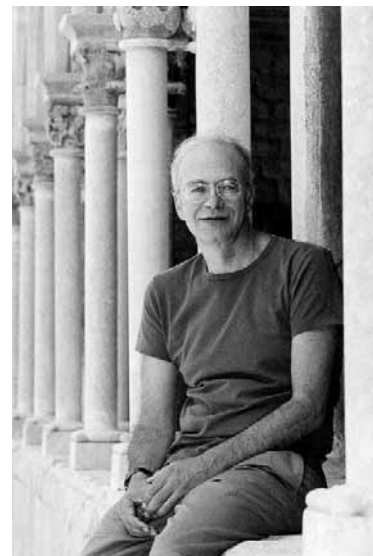
El seu *Animal liberation* (New York Review / Random House, 1975; *Liberación animal*, Trotta, 1999) va ser l'origen del moviment a favor dels drets dels animals i el va donar a conèixer internacionalment. Des de llavors s'ha ocupat de qüestions ètiques relacionades amb la distribució de la riquesa al món, el medi ambient i amb aspectes tan candents i polèmics sobre la vida humana com ara l'avortament, l'eutanàsia o l'infanticidi. Sens dubte, Peter Singer és un dels pensadors actuals més destacats en el camp vastíssim de la bioètica.

A banda del títol esmentat, entre les seves principals obres –cap d'elles traduïda al català– cal ressenyar *Democracia y desobediencia* (Ariel, 1985), *Repensar la vida y la muerte* (Paidós, 1997), *Ètica pràctica* (Cambridge University Press, 2003, 2a ed.), *Desacralitzar la vida humana* (Helga Kuhse [ed.], Càtedra, 2003) i *Un solo mundo. La ética de la globalización* (Paidós, 2003).

Del 2 al 13 de juny del 2003, Peter Singer va dirigir a la Universitat de Girona (UdG) un seminari sobre la seva obra –amb el títol «Ethics: A utilitarian approach»–, convidat per la Càtedra Ferrater Mora de Pensament Contemporani d'aquesta universitat.

Ara que s'ha acabat el seminari que has estat impartint aquests dies, m'agradaria repassar amb tu algunes de les principals qüestions que han ocupat la teva vida intel·lectual. Per començar, ¿quines creus que són les principals contribucions que has fet al debat ètic?

Em sembla que la meua primera aportació important als debats ètics fa referència a la qüestió dels animals humans i no humans i al fet d'argumentar que la frontera que hi ha entre espècies no constitueix cap raó per excloure els animals no humans de la mateixa consideració que donem als membres de la nostra pròpia espècie. De fet, el principi correcte és el que es basa en una consideració igual



dels interessos de les parts. Allà on els interessos són semblants entre els animals humans i els no humans, aquests interessos haurien de tenir el mateix pes.

Això, és clar, té ramificacions que afecten el tracte que donem als animals no humans. I aquesta és una qüestió molt important que afecta bilions d'éssers sensitius. Però també té algunes ramificacions que fan referència a l'opinió que tenim sobre els éssers humans. En concret, porta a pensar que el fet que un ésser sigui membre de la nostra espècie no significa pas que ja tingui automàticament el mateix dret a viure que qualsevol altre membre de la nostra espècie. Treballant, doncs, en aquesta línia de pensament, he suggerit que hi ha certes

característiques o qualitats que poden ser rellevants a l'hora de pronunciar-se sobre la incorrecció de matar un ésser, però que aquestes característiques no depenen de l'espècie, sinó més aviat del fet de posseir alguna cosa semblant a la capacitat de ser conscient de la pròpia existència al llarg del temps.

I això em va portar en una altra direcció prou significativa: a mirar d'elaborar una ètica consistent per prendre decisions sobre la vida i la mort dels éssers humans. I potser es podria veure també com un aspecte d'això mateix –tot i que va començar de manera ben independent– el meu treball sobre com els que tenen excedent –bàsicament, els rics o almenys els benestants– tenen l'obligació d'assistir els que es troben en gran necessitat. Dic que es va iniciar de manera independent, perquè va començar amb un article («Fam, opulència i

moral», 1972) que vaig publicar fins i tot abans de publicar res sobre els animals. Llavors, però, vaig començar a veure que estava relacionat amb la distinció entre actes i omissions, que no havia de fer una distinció massa rígida entre un acte i una omissió, i que nosaltres no donem prou importància a l'omissió deliberada d'assistir persones d'altres països. Aquesta és, doncs, una tercera direcció que ha emprès el meu treball.

A més d'això, és clar, com a director i fundador del Centre de Bioètica de la Monash University, he escrit i he promogut la recerca dels meus col·legues sobre una colla de qüestions diferents de bioètica, sobre la distribució de recursos educatius, les noves tecnologies reproductives, la genètica, etc. I encara més recentment he entrat en qüestions sobre globalització, un sol món, canvi climàtic i qüestions sobre l'ètica de la política exterior en un món dominat per una sola superpotència. Tot això ho he fet en un marc genèricament utilitarista dins del qual he desenvolupat una versió de l'utilitarisme anomenada «utilitarisme preferencial», perquè em sembla que aquesta és la millor manera d'abordar aquests temes.

També he fet una mica d'investigació sobre la naturalesa i l'origen de l'ètica, i he intentat donar-hi una visió coherent, que entén que l'ètica sorgeix d'un fenomen natural: ha anat evolucionant a través de les condicions de vida dels humans, però, en cert sentit, s'ha alliberat d'aquell rerefons evolucionista, gràcies a la nostra capacitat de raonament i d'elecció, que ens permet escollir coses que no són les que s'esperarien d'un ésser que ha evolucionat tal com ho hem fet nosaltres.

La meva primera
aportació als debats ètics
és argumentar que allà on
els interessos entre els
animals humans i els no-
humans són semblants,
aquests interessos
haurien de tenir el mateix
pes

Personalment estic molt interessat en el problema –amb gran tradició, per cert– de la fonamentació ètica. Si he entès bé el que proposes, defenses que hem de superar els nostres interessos privats i que hem d'adoptar un punt de vista ètic que seria universal. Suposo que així guanyaríem certa objectivitat en els debats ètics.

Una certa objectivitat, sí.

Només gràcies a això, doncs, seríem capaços d'entrar en el que podríem anomenar la «dimensió ètica». Però llavors em pregunto: ¿és aquesta mateixa decisió d'adoptar un punt de vista ètic l'última base –l'últim fonament– de totes les consideracions i de tots els judicis ètics? ¿El fet que comencem a fer ètica, només depèn, doncs, d'una *decisió*?

¿Quina mena de fonament seria aquest? No seria, certament, un fonament *necessari*, perquè no deduïm pas estrictament els nostres judicis ètics d'aquella decisió prèvia. Per tant, si és necessari que acceptem el punt de vista ètic, però si el punt de vista ètic no és la base necessària de la qual se'n puguin deduir judicis ètics, llavors, ¿no haurem de dir que l'acceptació del punt de vista ètic s'assembla més aviat a tenir una inspiració moral, a tenir una intuïció moral –o quelcom semblant– que després ens anirà guiant, tot i que no ho farà d'una manera normativa o estricta? Sembla, doncs, que la decisió d'adoptar un punt de vista ètic no està connectada, almenys no directament...

... amb una forma específica. Perquè es tracta precisament d'una decisió.

Però, després, ¿podem adoptar la doctrina ètica particular que ens vingui de gust, i qualsevol doctrina resultarà ser tan bona com qualsevol altra?

Bé, no exactament qualsevol. Em sembla que el que hem de fer és una elecció última, que és una elecció *a favor de l'ètica més que no pas una elecció a l'interior de l'ètica*. Això és, certament, així. I podem tenir raons ben diverses per fer aquesta elecció. No em sembla pas que es pugui argumentar de manera estricta que actuar èticament sigui una exigència racional. Tot i que és veritat que serà o no serà una exigència segons els valors o els objectius últims que cadascú defensi. Un cop presa aquesta decisió, tot depèn força, és clar, de què s'entengui per «actuar èticament». Si s'accepta, per exemple, que l'exigència d'universalitzar una aptitud forma part de l'actuació ètica, llavors em sembla que no es pot pas triar qualsevol conjunt de principis ètics. Vull dir que encara es pot triar dins un cert ventall, però el ventall ha de satisfer clarament l'aptitud universalitzada. I pot ser que el ventall acabi oferint un marge més estret del que havíem suposat en un principi.

Respectant, però, aquest ventall, ¿podríem dir que qualsevol posició ètica seria igual d'acceptable que una altra?

Em sembla que no, perquè penso que hi ha bons arguments per a unes posicions ètiques i no per a les altres. No diria, doncs, que qualsevol posició ètica serà...

Hem de fer una elecció última, que és una elecció a favor de l'ètica més que no pas una elecció a l'interior de l'ètica

Això, però, serien arguments racionals, no pas estrictament morals.

Sí, és clar. No m'agrada gens parlar de racional no moral. Crec que hi ha arguments racionals a l'interior de la moral. Com he dit abans, no crec que l'elecció moral sigui racionalment exigible a tothom, però crec que, un cop t'has decidit a actuar a l'interior de la moral, ja hi ha algunes accions morals que vénen exigides racionalment però també moralment.

Diguem, però, que alguns humans prenen la decisió racional d'actuar moralment, perquè pensen que aquesta és una bona decisió. No ho fan, però, amb cap criteri ètic. Després, aquests criteris s'han d'inventar, s'han de raonar racionalment, ¿oi? Aquesta és justament la dificultat: si l'ètica s'aguanta sobre si mateixa, ¿quina és la base sòlida sobre la qual s'aguanta? Algunes ètiques tradicionals es recolzen en Déu, en la natura o en quelcom semblant. Entenc que tu no pots acceptar això, i jo tampoc. ¿Quina seria, però, llavors la base de la teva doctrina ètica?

Bé, consisteix a entendre les implicacions d'una aptitud universalitzada, que fa que et posis tu mateix en el lloc dels altres que estan afectats per les teves accions. Hi haurà, ben segur, tota

No em sembla que es pugui argumentar de manera estricta que actuar èticament sigui una exigència racional

mena d'arguments compatibles amb aquesta aptitud; d'altres, en canvi, resultaran falsos. Rebutjaràs, per exemple, una colla d'arguments contraris a certes pràctiques que resulten innatursals o que provoquen la mort d'éssers humans innocents. I, en fer això, continues mantenint l'aptitud universalitzada de posar-te tu mateix en el lloc dels altres i pots examinar un ventall més reduït d'altres possibilitats d'acció. D'alguna manera, pots dir el següent: «Bé, l'argument t'ha portat a aquest ventall estret de possibilitats, i amb aquest petit marge la raó ja no et pot portar gaire més enllà; hauràs

de triar una cosa o l'altra.» Però, el que això significa és que s'han de rebutjar algunes posicions ètiques perquè es basen en arguments dolents i, en cert sentit, seria irracional seguir-les. També seria immoral.

En aquest context, has defensat la posició utilitarista, segons la qual les accions són correctes si maximitzen les preferències i minimitzen els sofriments del major nombre.

Sí, si maximitzen les preferències i minimitzen les frustracions, o bé són fronteres amb preferències. I, és clar, quan parlem del major nombre volem incloure expressament la força de les preferències, que poden ser les d'un grup més petit, fins i tot força més petit.

Les preferències semblen ser interessos o necessitats o desigs... ¿Establiries alguna diferència entre «interès» i «desig»?

Em sembla que els interessos consisteixen en aquells desigs que –amb reflexió i informació– volem satisfer. És clar, doncs, que podem tenir desigs, estats momentanis de desig d'alguna cosa, sobre els quals no hem reflexionat prou i que, quan hi reflexionem, ja no volem satisfer i, per tant, són desigs que deixen de formar part del nostre interès.

Certament, hi ha gent que té preferències o desigs molt peculiars, i suposo que tu no vols pas tenir sempre en compte les preferències que realment té la gent, sovint de manera ben casual, ben accidental. Però, quin és llavors el criteri que ens permet decidir entre el que podríem anomenar «preferències raonables o amb sentit» i «preferències estúpides o inadequades»? **¿Hi ha algun criteri per decidir-ho?**

No. Em sembla que el criteri és realment intern. Vull dir que algunes preferències poden ser esbojarrades o desenraonades perquè siguin incompatibles amb preferències més fortes que ja tenim. En aquest sentit... No ho sé... És ben foll per part meva tenir la preferència d'escalar l'Everest perquè vull...

¿Però et refies d'una intuïció per adonar-te d'això?

No, no és una intuïció. És un judici de fets. Es tracta de ser conscient de mi mateix. Suposem que penso «Oh, sí, seria bonic escalar l'Everest», però que també tinc la preferència molt més forta de viure amb salut fins a una edat avançada, de no invertir massa esforços i energia en alguna cosa que és molt possible que fracassi, de no sentir mareig i vertigen, de no trobar-me sense alè i increïblement esgotat, etc. Un cop sospesades les coses, decideixo que la meva preferència d'escalar l'Everest és menys significativa, més fluixa, que totes aquestes altres preferències. Per tant, és irracional que jo prefereixi escalar l'Everest. Però aquí no hi ha cap intuïció: és una mena d'autoconeixement amb què procuro entendre'm a mi mateix.

I, és clar, altres persones arribarien a conclusions completament diferents.

¡Oh! Si tingués vint-i-cinc anys i estigués en forma i tingués salut, jo mateix potser...

¿Significa això que aquesta doctrina et porta a tenir una aproximació individualista de l'ètica?

No, perquè quan penso èticament també he de considerar els interessos de tots els altres afectats. I tot i que les meves preferències seran diferents de les d'algú altre, en molts casos les meves preferències, per molt fortes que siguin, seran superades per les preferències de moltes altres persones. No és, doncs, una posició individualista perquè, encara que tu i jo diferim en les nostres preferències, hi haurà moltes coses que, si les féssim, no les podríem justificar, perquè farien molt de mal a moltes altres persones.

És clar, però, que hi ha preferències compatibles, per dir-ho així. Suposem –i és ben raonable fer-ho– que l'amo i els obrers d'una empresa, tots volen guanyar més diners. Les seves preferències, però, no són pas incompatibles. Poden resoldre raonablement les seves diferències i arribar a un acord. El cas és, en canvi, complicat quan es tracta de preferències incompatibles. Suposem que algú vol viure tants anys com pugui, fins i tot amb l'esperança que la medicina faci descobriments per guarir els seus mals presents, i que aquesta persona, alhora, no vulgui ser una càrrega ni per als seus familiars ni per a la societat. ¿Com es poden resoldre

S'han de rebutjar algunes posicions ètiques perquè es basen en arguments dolents; seria irracional seguir-les, i també immoral

aquestes preferències incompatibles? Què s'hauria de preferir finalment? Atès que són realment incompatibles, no podem pas posar-les d'acord.

Certament, no, però hem de prendre una decisió sobre què és més important per a nosaltres. Llavors tindrem una jerarquia de preferències. Molt bé, tinc el desig de viure molt temps; i



tinc el desig de no ser una càrrega per als meus familiars. Podem dibuixar un diagrama amb dues corbes i examinar quin és el punt de la seva intersecció. Si viure molt significa que voldria viure vint anys més, llavors estic preparat per ser una mica de càrrega per als meus familiars a fi d'aconseguir-ho; però si ara ja sóc als tres últims mesos de la meua vida i la càrrega per als familiars s'ha fet més gran perquè la meua salut s'ha deteriorat molt i ja puc fer molt poques coses pel meu compte, llavors la situació és ben diferent. Pot arribar el moment en què digui: «M'agradaria viure encara tres mesos

més, però ara el meu desig de no ser una càrrega per als meus familiars supera el meu desig de viure més. Perquè tampoc no puc viure gaire més i ja sóc una càrrega molt feixuga per al meus familiars.»

¿Acceptaries, però, que de vegades no és possible arribar a una decisió? ¿Admetries, doncs, que en ètica, fins i tot en ètica, hi ha situacions en què s'ha de suspendre el judici?

Bé, sóc molt reticent a dir que sí a això que em preguntes. Suposo que hi pot haver situacions en què hi hagi un empat total, ¿oi? Fins i tot en el criquet pots arribar a empatar un partit, tot i que les dues parts han de fer cinc-cents curses. No passa gaire sovint, no pas tan sovint com que s'empati un partit de futbol. Però, podria passar. No diria, doncs, que no pot passar mai, però em sembla que és una situació molt inusual.

Si passa, ho acceptes i...

Llavors podries fer altres coses. Podries llançar una moneda enlaire o fer alguna altra cosa.

Això estaria bé, ¿veus? Recorda, però, que, en molts i molts casos, el plaer i el sofriment són constructes culturals, ja que és a través d'un llarg entrenament que la gent ha après, per exemple, a sentir plaer o a sentir disgust o fàstic. Hi ha gent que s'ha hagut de sotmetre a una disciplina que no li agradava, però que després són persones disciplinades i molt felices. N'hi ha també que pateixen i que pateixen tant que per a nosaltres seria un sofriment insuportable però, en canvi, no ho és per a ells; pensem, per exemple, en els esclaus o en dones de certes societats en les quals estan disposades a acceptar marginació i humiliacions. Això passa. L'utilitarista, ¿voldrà incrementar el plaer i disminuir el sofriment que ja es donin en la vida real i tal com aquests es donin, o bé mirarà d'«obrir els ulls» a les persones que semblin menys crítiques?

Si pensem que la gent té preferències subjacents que no és capaç de satisfer a causa d'aquests condicionants culturals, hauríem d'intentar d'obrir-li els ulls.

Sí, això és clar, si dius que les preferències realment existeixen.

Cert.

Però, jo estic plantejant el cas en què aquestes preferències no existeixen –ni subjacents ni de cap altra mena–, senzillament perquè han estat suprimides o canviades, de manera que aquelles persones accepten ser humiliades –gairebé de manera fatalista–, ja que aquest és el paper que els toca en la societat.

Bé, veig difícil creure que algú no tingui algun tipus de preferència subjacent de ser respectada més que no pas humiliada. Almenys, si entén que està essent humiliada...

¿I si no ho sent ni ho veu així?

Si no ho sent com una humiliació, si sent que la seva vida és prou rica i plaent, i tal com hauria de ser, em sembla que l'utilitarisme preferent s'ha de mantenir, no s'hi pot fer res. Llavors no et pots agafar a res en el seu conjunt de preferències, de manera que poguessis dir que les seves preferències estarien més ben satisfetes en una situació diferent. Em sembla que, en un cas així, ens hem d'aguantar.

Llavors, ¿no hauries d'acceptar que et critiquessin per defensar una posició molt conservadora, ja que no canviés allò que realment passa, sinó que ho acceptes?

Sí, hauria d'acceptar la crítica, si acceptés també les assumpcions fàctiques que has presentat en aquest test hipotètic. Però, fixa't, per exemple, en la situació recent a l'Afganistan: les nenes i les dones creixien sense educació i semblava que ho acceptaven. Ara bé, tan bon punt canvia el règim, sembla que un nombre molt gran de dones desitja rebre educació.

Però no totes.

Potser no totes. Bé, alguna pot adonar-se d'aquesta possibilitat i no veure-la com una vida millor per a ella. Jo no puc forçar-les a fer una cosa diferent. No ho faria.

Però això és el resultat d'imposicions culturals i polítiques. ¿Per què no canviar-ho, per què no mirar de canviar-ho? La visió que tenen de si mateixes aquelles persones no és natural. Al capdavall, no hi ha cap visió ni posició que sigui «natural».

Certament. No sóc pas un defensor de la naturalesa. La qüestió més aviat és: si aquella dona se sent realment satisfeta i realitzada, sent satisfetes les seves preferències i és feliç, en una situació així, ¿per què hauria de canviar la seva vida?

Perquè tu creus que ella seria més feliç si tingués més educació i pogués tenir més possibilitats a la vida.

Tot i que les meves preferències siguin diferents de les d'algú altre, per fortes que siguin, en molts casos seran superades per les preferències de moltes altres persones

Bé, si creus que ella seria més feliç, probablement estàs dient que ella té una preferència fonamental per ser feliç que no queda tan satisfeta com caldria.

No, no, ets tu que creus això; ella, no.

¿De debò dius que ella no té la preferència de ser feliç?

De ser feliç, potser sí. Però ja es pensa que n'és de feliç i accepta la seva situació. I ets tu qui estableix una preferència sobre la seva vida i qui pensa que ella seria més feliç si es trobés en condicions diferents.

Jo em refereixo al cas de qui és conscient d'aquelles condicions i no manté creences errònies. Vull dir que moltes d'aquestes dones podrien tenir creences errònies. Podrien dir: «Mira, aquelles noies que corren amunt i avall amb els cabells voleiant al vent són més felices que jo ara, però després rebran un càstig, i jo aniré al cel, però elles no.» Si algú tingués aquestes cre-

ences errònies, nosaltres hauríem de canviar-les-hi. I si diguéssis: «Sí, conec aquelles noies, conec la seva manera de viure, entenc perfectament el tipus de goigs i plaers que tenen, però els seus goigs i plaers no són tan profunds i rics ni tan gratificants com els meus.» Si algú digués això, jo ho hauria de deixar estar.

Siensem que la gent té preferències subjacents que no és capaç de satisfer a causa de condicionants culturals, hauríem d'intentar d'obrir-li els ulls

Els darrers comentaris em porten al següent punt: si l'utilitarisme no té un criteri general per distingir entre allò que és bo i allò que és dolent, ha d'usar criteris defensats per la tradició, la filosofia, la religió, o el que sigui. Aquests criteris, però, no

sempre són compatibles. Els criteris usats per dones de l'Afganistan, per exemple, no són iguals que els usats per dones que arriben a l'Afganistan procedents dels EUA. ¿Què passa llavors? ¿Quan diríem que les intuïcions acceptades o assumides són prejudicis?

Sí, certament, les intuïcions poden estar carregades de prejudicis.

¿Quan direm que ho estan? Tal com et suggeria abans, ¿no haurem de dir que l'obligació moral és una intuïció moral que podria ser defensada però que no necessàriament ho ha de ser? Si la nostra decisió moral no es basa en un argument racional, ¿no haurem de dir que, d'alguna manera, es tracta d'una intuïció, fins i tot potser d'un prejudici? De fet, una persona immoral o una persona que no se sentís lligada per obligacions morals ens podria dir: «Tu tens el prejudici de ser moral; jo, no.»

Sí que és una decisió, però està fonamentada en diverses raons de per què vols viure la vida i com la vols viure. És clar que, al final, suposo que tot dependrà de certs valors que acceptes. De fet, penso que tenim l'obligació d'actuar de manera que ho puguem justificar des del punt de vista universal. Això inclou un altruisme real; per exemple, quan nosaltres tenim molt i altres persones tenen molt poc. Jo defenso que ens sentim moralment obligats a fer allò que podem universalitzar. I això significa, generalment, preocupar-se pels altres.

Com que l'utilitarisme és una ètica pràctica, sempre es fixa en temes de rellevància social, temes que sovint són molt polèmics. ¿Quines de les teves idees han rebut atacs o crítiques més severes i, des del teu punt de vista, per què?

Sens dubte, les opinions que han rebut crítiques més dures són les que he mantingut sobre l'eutanàsia en els casos de persones amb greus discapacitats. ¿Per què? Doncs, en part, em sembla, perquè aquestes opinions provoquen dos grups diferents de persones. Un d'aquests grups és el que també es deixa provocar per altres casos d'eutanàsia o per l'avortament: són els Pro Vida, cristians o el que sigui, amb posicions molt conservadores en aquestes qüestions. En segon lloc, també hi ha grups de gent relacionada amb persones amb discapacitats, activistes a favor dels discapacitats, que interpreten el que jo dic com si suggerís que les vides de les persones amb discapacitats no fossin dignes de ser viscudes o com si fossin menys dignes de ser viscudes que les vides de les persones sense discapacitats.

¿Com acostumes a reaccionar davant d'aquesta mena d'atacs? ¿Et prestes al debat amb ells o els ignores? Suposo que adoptes una actitud utilitarista amb ells.

Sí, m'imagino que és això. Mira, si l'atac és fet de manera que suggereix que aquella persona està oberta a una discussió racional, llavors certament hi responc. Ara bé, si és un atac simplement insultant, llavors l'ignore. Quan algú busca el diàleg entre la seva posició i la meua, estic sempre ben disposat –si es donen el temps i les circumstàncies adequades– a entrar en aquest diàleg.

¿Penses que el moviment de defensa dels drets dels animals és més acceptat ara que no pas fa uns quants anys? ¿I com preveus el futur immediat d'aquest moviment?

Em sembla que seria una exageració dir que aquest moviment és acceptat. Però, és cert, en canvi, que la seva acceptació és ara més propera que no pas fa uns quants anys. Sobretot, en alguns dels seus aspectes. Per exemple, la crítica que fem a les granges industrials ha estat molt àmpliament acceptada, especialment a Europa. Així que sí, estic satisfet perquè ha guanyat molt en acceptació. ¿Com veig el seu futur de manera immediata? Em sembla que encara hi haurà una evolució lenta i progressiva. No espero que, a curt termini, es produeixi el tipus de revolució a favor de l'alliberament dels animals que ens satisfaria, a mi i als defensors dels animals. Però, sí que espero més avenços en el benestar dels animals, més creixement i acceptació del vegetarianisme com una alternativa raonable, tant des d'un punt de vista ètic, com de la salut i del medi ambient.

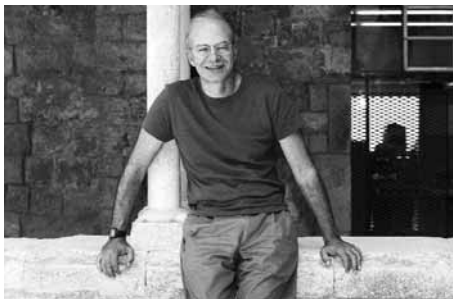
¿Això requerirà segurament canvis legals, oi?

Canvis legals pel que fa a la protecció i a la llibertat dels animals, per exemple. Ja hi ha hagut alguns canvis en la legislació d'alguns països de la Unió Europea.

Penso que tenim l'obligació d'actuar de manera que ho puguem justificar des del punt de vista universal. Això inclou un altruisme real

¿I als EUA? De fet, és el país en què potser hi ha un debat més intens i una reivindicació més forta.

Sí, però, de canvis legals n'hi ha hagut ben pocs. Els únics canvis legals significatius han tingut lloc a l'Estat de Florida, on hi ha hagut un referèndum sobre el manteniment de coloms engabiats, que no podien anar amunt i avall. I es va guanyar el referèndum, de manera que hi va haver un canvi legal. Confiem que hi haurà canvis legals en altres Estats d'aquí a no gaire.



Ara bé, és difícil treballar políticament als EUA sobre aquests temes. De fet, els EUA porten retard en això respecte d'Europa.

En un món en el que la pobresa, la justícia, la pau i el benestar social són preocupacions molt importants, ¿quines són les tasques ètiques que haurien de ser abordades amb més urgència?

Confio que anirem cap a un món en què la ruptura entre rics i pobres es reduirà, tant perquè hi haurà acords comercials més justos amb el món pobre com també perquè hi haurà increments en els ajuts. I crec que aquest és un dels temes més urgents i importants que el món té al davant ara mateix.

Quant a les contribucions teòriques, crec que la gent reconeixerà cada dia més les obligacions dels rics envers els pobres, i que criticarà els governs que només aporten quantitats mínimes per a aquesta redistribució. Per això, em sembla que el que necessitem, teòricament, és mirar d'elaborar una base per defensar que hi hauria d'haver una redistribució general d'un percentatge fix o alguna cosa semblant, així com un increment de l'ajut exterior. En termes pràctics, hi ha un ventall molt ampli de coses per fer. Això sempre dependrà de quines siguin les situacions concretes.

¿Diries, però, que aquestes qüestions socials són més urgents, per exemple, que les derivades de la genètica i de la recerca en noves tecnologies?

Sí, em sembla que la qüestió de la pobresa global és segurament més urgent que les qüestions derivades de la genètica. Precisament perquè hi ha milions de persones que moren cada dia, i aquesta és una situació terrible. I penso que hauríem d'intentar aturar aquesta situació tan de pressa com poguéssim. Atès el tipus de recursos de què disposem, això s'hauria de poder fer molt més ràpidament del que s'ha fet fins ara.

¿Estàs treballant sobre nous temes o estàs perfilant i aprofundint alguns dels temes que ja has tractat?

De fet, estic fent les dues coses alhora. Estic fent un treball molt aplicat, no gaire teòric, dirigit a una audiència popular, que essencialment reprèn el tipus de judici moral que el president Bush ha usat, no solament en la política exterior envers l'Iraq sinó també en el que ell anomena «conservadorisme compassiu», que consisteix en polítiques nacionals, reducció d'impos-

tos, la reivindicació de la defensa de la llibertat per part seva, etc. Estic, doncs, dedicat a aquesta feina crítica, que s'acabarà amb un llibre que es publicarà a començaments del 2004.

¿Ja té títol el llibre?

Es titularà *El President del Bé i del Mal*, i parla molt del bé i del mal [*The president of Good and Evil*, Dutton, 2004]. En segon lloc, el meu camí teòric, el meu projecte teòric de llarga durada, està relacionat amb el tema que vaig abordar a la primera de les meves lliçons aquí a Girona: torno a parlar del que ja vaig fer fa vint anys, examinant els avenços en el coneixement sobre els orígens de l'ètica i mirant de descobrir quin significat normatiu pot tenir aquest millor coneixement de l'ètica.

Josep Maria Terricabras és catedràtic de Filosofia de la Universitat de Girona, on dirigeix la Càtedra Ferrater Mora de Pensament Contemporani.

Aquesta conversa va tenir el lloc a la Universitat de Girona el juny del 2003. IDEES agraeix a la Càtedra Ferrater Mora de Pensament Contemporani d'aquesta universitat i al diari *El Punt*, les seves facilitats per a la realització d'aquesta entrevista.

Traducció de l'anglès de Josep Maria Terricabras.

Fotografies de Miquel Ruiz.

MÈTODE
REVISTA DE DIFUSIÓ DE LA INVESTIGACIÓ DE LA UNIVERSITAT DE VALÈNCIA. NÚM. 41. PRIMAVERA (Maig 2004)

CIÈNCIA ANIMADA

NOVES FORMES DE COMUNICAR LA CIÈNCIA

ENTREVISTA A UMBERTO ECO

ENTREVISTA A EDWARD O. WILSON

41

MÈTODE - Jardí Botànic de la Universitat de València. C/ Quart, 80. 46008 València • Tel.: 96 315 68 28. Fax: 96 315 68 26
Subscripcions: 96 386 45 61. Preu (1 número): 5 €. Subscripció anual (4 números l'any): 18 € (26 € per a l'estranger)
E-mail: marti.dominguez@uv.es • <http://www.uv.es/metode>